

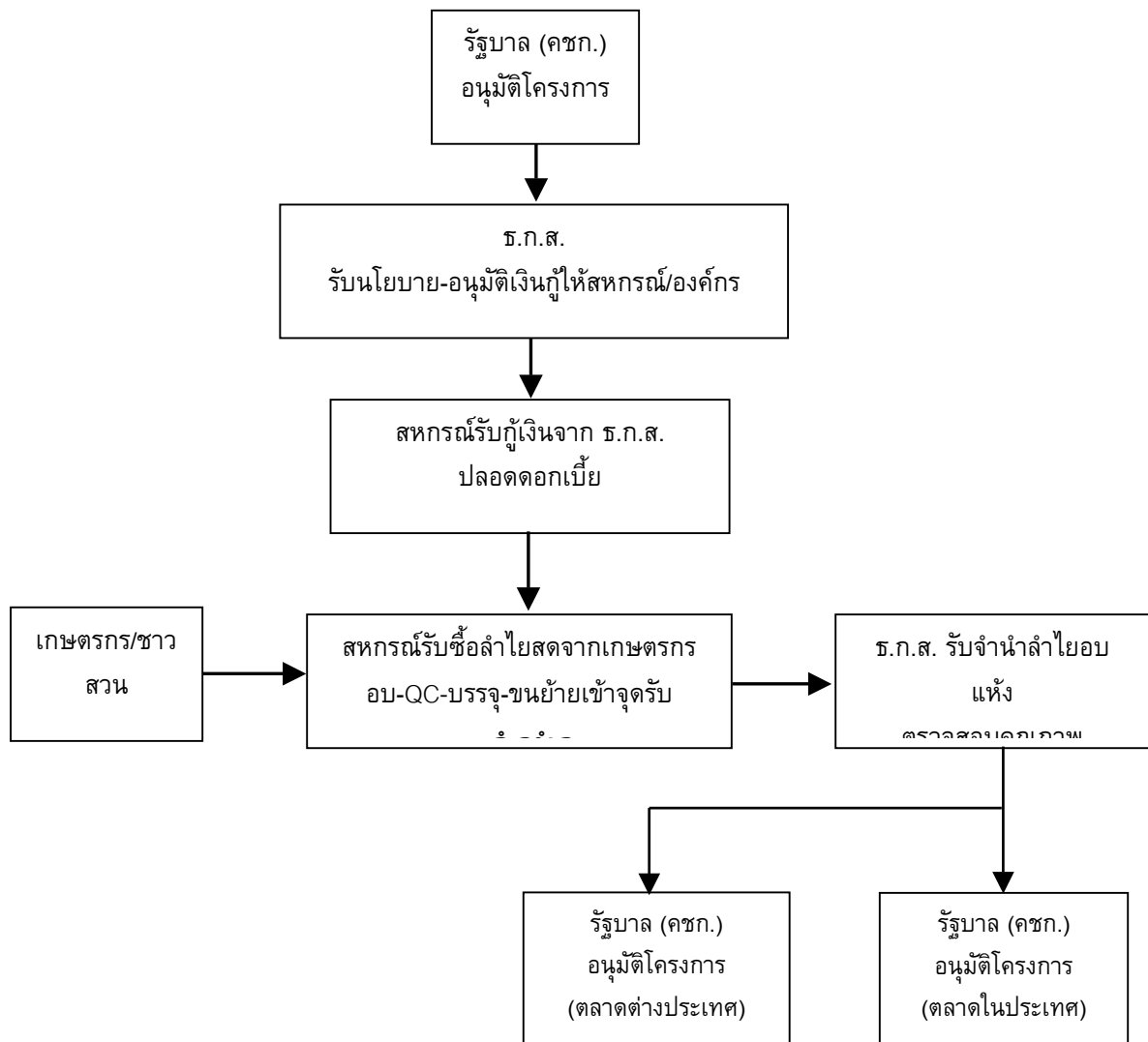
สรุปรายงานการประชุม มาตรการช่วยเหลือการตลาดลำไยของรัฐบาล: ปัจจุบันและอนาคต ครั้งที่ 4
“การวางแผนการผลิตและการตลาด”

17 กุมภาพันธ์ 2548 เวลา 08.00-16.30 น. ณ ห้องประชุม นคร ณ ลำปาง
ศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1. แนวทางการแก้ไขปัญหาลำไยปี 2548 ของสหกรณ์ชาวสวนลำไยภาคเหนือเพื่อเสนอต่อภาครัฐ

ผลการดำเนินการของมาตรการช่วยเหลือการตลาดลำไยของรัฐที่ผ่านมา เกิดความผิดพลาดในระดับปฏิบัติการหลายด้าน สหกรณ์ชาวสวนลำไยภาคเหนือ จำกัด และองค์กรเครือข่ายผู้ปลูกลำไยภาคเหนือ จึงได้ร่วมกันทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยได้รวบรวมปัญหาที่เกิดขึ้นเสนอต่อสำนักนายกรัฐมนตรี และได้รับการตอบรับพร้อมประสานงานภายในกันมาโดยตลอดกับ ดร.กิตติ วงศ์กิตติอำพน ผู้แทนจากสำนักนายกรัฐมนตรี สำหรับการแก้ปัญหาลำไยปี 2548 นี้ สหกรณ์ฯ จะเสนอยุทธศาสตร์การผลิตและการตลาดอย่างยั่งยืนให้กับ คณะกรรมการนโยบายและมาตรการช่วยเหลือเกษตรกร (คชก.) ด้วยการของบประมาณสนับสนุนจาก คชก. เป็นเงิน 2,800 ล้านบาท ให้กับ ธ.ก.ส. เพื่อใช้เป็นเงินกู้ปลอดดอกเบี้ยแก่สหกรณ์ฯ สำหรับรับซื้อ ผลผลิตสด จากสมาชิก พร้อมดำเนินการอบแห้ง ตรวจสอบคุณภาพ (QC) คัดบรรจุ และขนย้ายเข้าสู่จุดรับจำหน่าย จากนั้น ธ.ก.ส. เป็นผู้รับจำหน่ายโยอบแห้งจากสหกรณ์ฯ การดำเนินการกับลำไยอบแห้งหลังจากนี้ ทั้งเพื่อกระจายไปในประเทศ และส่งออกต่างประเทศ โครงการจะต้องได้รับการอนุมัติจาก คชก. ก่อน (ภาพที่ 1) สำหรับเกษตรกรที่จะเข้าร่วมโครงการดังกล่าวต้องเป็นสมาชิกสหกรณ์แห่งใดแห่งหนึ่งเท่านั้น เนื่องจากปีที่ผ่านมาการใช้ใบลงทะเบียนเกษตรกรลำไย (लय.) เอื้อให้เกิดปัญหาความไม่โปร่งใสในระบบ ปีนี้จึงแก้ไขให้เกษตรกรใช้บัตรสมาชิกของสหกรณ์ใดสหกรณ์หนึ่งแทน คาดว่าภายในวันที่ 9 มีนาคม 2548 ทางสหกรณ์ฯ ต้องสรุปรูปแบบโครงการที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมให้กับรัฐบาล

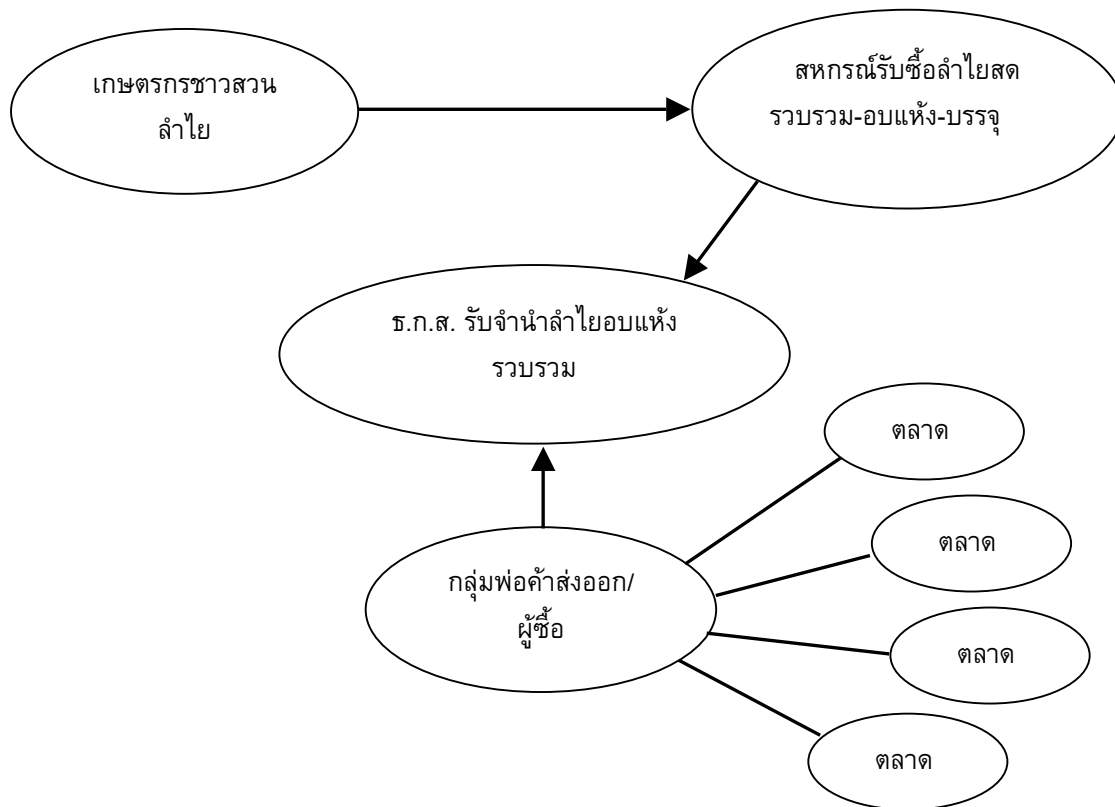
กระบวนการตลาดโดยสังเขปแล้ว เริ่มจากเกษตรกรผู้ผลิตลำไย สามารถขายผลผลิตสดโดยตรงให้แก่สหกรณ์ ส่วนสหกรณ์จะเป็นผู้ดำเนินการแปรรูป และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการตรวจสอบคุณภาพ จากนั้นสหกรณ์จะนำลำไยอบแห้งไปจำหน่ายกับ ธ.ก.ส. เพื่อเปิดโอกาสให้พ่อค้า และผู้ส่งออก ตกลงซื้อขายโดยตรงกับ ธ.ก.ส. ต่อไป ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 1. ฟังการแก้ไขปัญหาลำไยปี 2548 เพื่อเสนอต่อรัฐบาลให้ คชก. อนุมัติโครงการ

เงื่อนไขสู่ความสำเร็จของโครงการ

1. ต้องจำหน่ายลำไยอบแห้งปี 2545-2547 ออกไปให้หมด ก่อนพฤษภาคม 2548 นี้
2. เกษตรกรต้องเป็นผู้ผลิตลำไยคุณภาพเพียงอย่างเดียว แต่จะประสานความร่วมมือกับพ่อค้า ให้เป็นเครือข่ายเดียวกัน โดยมีรัฐสนับสนุนเงินทุน

ภาพที่ 2. กระบวนการตลาดลำไย ปี 2548 สำหรับเกษตรกร สหกรณ์ ร.ก.ส. และกลุ่มพ่อค้าส่งออก/ผู้ซื้อ

2. ความร่วมมือกับบริษัทเครือเจริญโภคภัณฑ์ (CP) ในการส่งออกลำไยสด

อ.เฉลิม บุญเพ็ญ ฝ่ายส่งออกลำไยสด ของบริษัทเครือเจริญโภคภัณฑ์ ซึ่งมีเป้าหมายส่งลำไยสดไปจำหน่ายยังประเทศจีนในปี 2548 นี้ประมาณ 20% ของปริมาณลำไยสดทั้งหมด ได้เสนอตัวเป็นตลาดทางเลือกเพื่อการส่งออกให้กับกลุ่มเกษตรกร โดยกำหนดเงื่อนไขว่า กลุ่มเกษตรกรต้องเป็นสมาชิกในโครงการ GAP และลงชื่อแสดงความจำนงเข้าร่วมโครงการของบริษัท จากนั้นเจ้าหน้าที่ของบริษัทจะออกมาตรวจสอบ GAP แล้วจึงจะรับซื้อผลผลิต ส่วนราคาให้เป็นไปตามกลไกของตลาด ผู้ประสานงาน คือ คุณประทีป ครงรอด

3. การระบายผลผลิตลำไยสดของ จ.ลำพูน

เฉพาะในส่วนของจังหวัดลำพูน โดย สหกรณ์การเกษตรเพื่อการตลาดลูกค้า ธ.ก.ส. หรือ สกต. (สถาบันนิติบุคคลที่ได้รับการสนับสนุนให้จัดตั้งขึ้นโดย ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ หรือ ธ.ก.ส.) ได้กำหนดแนวทางการตลาดลำไยสดสำหรับเกษตรกรลูกค้า โดยจะจัดตั้งตลาดกลางสินค้าเกษตรขึ้นอย่างน้อยอำเภอละ 2 จุด ยกเว้น อ.เมือง เพิ่มเป็น 3 จุด มีศูนย์บริหารเรื่องราคากลางให้ผู้ซื้อและผู้ขายมาพบกัน จะมีการประชาสัมพันธ์ให้กับกลุ่มเกษตรกร/สหกรณ์ทราบ พร้อมกับประกาศราคากลางทางสถานีวิทยุในตอนเช้าให้ทราบทั่วถึงทุกจุด สกต.ลำพูน มีเป้าหมายการกระจายผลผลิตเพื่อบริโภคสดภายในประเทศ 40,000 ตัน แบ่งออกเป็นโดย ตลาดกลาง 30,000 ตัน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 5,000 ตัน (สำหรับจำหน่ายในห้างสรรพสินค้า) และสำนักงานพาณิชย์จังหวัดรับไปกระจายอีก 5,000 ตัน (จำหน่ายให้แก่เจ้าหน้าที่) สกต.ลำพูน ร่วมกับ

จ.ลำพูน จะรณรงค์ให้เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตเกรด AA และ A ในรูปแบบผลผลิตสด และนำเกรด B และ C มาแปรรูป โดยของบประมาณจากภาครัฐจำนวน 40 ล้านบาท เพื่อใช้สนับสนุนค่าบริหารจัดการกิโลกรัมละ 1 บาท (คิดจากเป้าหมาย 40 ล้านกิโลกรัม) แก่พ่อค้าที่จัดส่งผลผลิตสดไปจำหน่ายยังในประเทศ เช่น ตลาดไท ตลาดสี่มุมเมือง ปากคลองตลาด เป็นต้น

4. แผนการกระจายผลผลิตสด ของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงใหม่

ขณะนี้ ทางสำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงใหม่กำลังรณรงค์ส่งเสริมโครงการระบายผลผลิตลำไยสดที่เสนอต่อส่วนกลาง ซึ่งหากส่วนกลางอนุมัติจะได้รายชื่อตลาดรองรับผลผลิตปลายทางที่ชัดเจน โดยสำนักงานการค้าภายในเป็นผู้รวบรวมผลผลิต สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเป็นผู้ประสานนโยบายทั้ง 75 จังหวัด

5. ปัญหาเรื่อง GAP กับการส่งออก โดย สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 1

ในปัจจุบันมีปัญหาสารพิษตกค้างในผลผลิตลำไยสดส่งออก ทำให้กรมวิชาการเกษตรระงับการส่งออกของผู้ประกอบการส่งออกลำไย ทำให้เกษตรกรผู้ปลูกลำไยได้รับความเดือดร้อนอย่างหนัก ซึ่งปัญหาดังกล่าวมีกลุ่มที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ดังนี้คือ

1. เกษตรกร/ผู้ใช้สารเคมี กรมวิชาการเกษตรได้ประกาศสารเคมีต้องห้าม (96 ชนิด) พร้อมเผยแพร่เอกสารไปแล้ว

2. ผู้ประกอบการร้านค้าสารเคมี ทาง สวพ. 1 ได้ประชาสัมพันธ์ให้มาเข้าระบบการจดทะเบียนร้านค้าเพื่อรับความรู้ เพราะเป็นแหล่งแนะนำการใช้สารเคมีแก่เกษตรกร

3. ผู้ประกอบการส่งออก กรมวิชาการเกษตร มีมาตรการให้ตรวจสอบสินค้าก่อนการส่งออก ตอนนี้มี การชะลอสินค้าประมาณ 6 บริษัท เนื่องจากตรวจพบ โมโนโครโทฟอส และเมตามิโดฟอส

4. กรมวิชาการเกษตร เป็นผู้รับผิดชอบโครงการ GAP ต้องสุ่มตรวจสอบสารพิษตกค้าง และออกไปรับรองแก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการให้ทันการเก็บเกี่ยวในฤดู รวมทั้งการออกตรวจสอบร้านค้าสารเคมีด้วย

การแก้ปัญหาเร่งด่วนขณะนี้คือ ผู้ประกอบการรับซื้อผลผลิตลำไยสด กับเกษตรกรโครงการ GAP ที่ผ่านการรับรอง และได้รับตัว Q ส่วนเกษตรกรที่ยังไม่ได้รับตัว Q หรือไม่เข้าร่วมโครงการ GAP จะต้องตรวจสอบสารพิษตกค้างโดยกรมวิชาการเกษตรก่อน การตรวจสอบสารพิษตกค้างที่เป็นผลจากการปฏิบัติของเกษตรกรปรากฏว่าที่พบมากที่สุด ได้แก่ สารในกลุ่มออร์กาโนฟอสเฟต เช่น เมตามิโดฟอส และพบสารพิษตกค้างในผลผลิตลำไยนอกฤดูมากกว่าลำไยในฤดู ปัจจุบัน จ.เชียงใหม่ มีจุดตรวจสอบสารพิษตกค้าง 2 จุด ได้แก่ที่ อ.ฮอด และ อ.จอมทอง ส่วน จ.ลำพูน กำลังอยู่ในระหว่างการพิจารณา

การออกไปรับรองผลผลิตลำไยสด ของโครงการ GAP เป็นการออกไปรับรองการตรวจสอบสารพิษตกค้างก่อนการเก็บเกี่ยว และกำมะถันหลังการเก็บเกี่ยว ส่วนลำไยอบแห้งจะเพิ่มการตรวจสอบโรคและแมลงศัตรูในเนื้อลำไย

สิ่งที่รับซื้อผลผลิตจากเกษตรกรที่เข้าโครงการ GAP หากต้องการส่งออก กรมวิชาการเกษตรจะไปสุ่มตรวจสอบสารพิษตกค้างในตอนแรกๆ หากผ่านทุกครั้งที่ ตอนหลังอาจไม่ต้องตรวจ แต่หากรับซื้อจากเกษตรกรไม่เข้า

โครงการ GAP ต้องตรวจสอบสารพิษตกค้างทุกครั้งก่อนการส่งออก (0.5 ชั่วโมง/ตัวอย่าง) ราคา 5,000 บาท / 24 ตัวอย่าง

โรงรมซัลเฟอร์ไดออกไซด์ของผู้ส่งออกโดยทั่วไปต้องเสียค่าธรรมเนียมให้กับหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องในการตรวจสอบสารตกค้างซัลเฟอร์ไดออกไซด์ ครั้งละ 5,600 บาท/ตู้ แต่หากได้รับการรับรอง GMP แล้ว จะเสียค่าธรรมเนียมเพียงครั้งละ 800 บาท/ตู้ ในปี 2547 มีผู้ประกอบการส่งออกได้รับการรับรองแล้ว 3,500 ตัวอย่าง สำหรับใบรับรอง GMP ของโรงรมลำไยสดมีอายุเพียง 1 ปี หากตรวจสอบพบโรงรมที่ผิดมาตรฐานจะมีนักวิชาการจากสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 1 เข้าไปให้คำแนะนำ และดำเนินการแก้ไข

6. ข้อสังเกตจากกลุ่มเกษตรกร

- จากกรณีที่ตรวจพบสารพิษตกค้างในลำไยสดที่ส่งออกไปยังประเทศจีน แล้วกรมวิชาการเกษตรระงับใบส่งออกของผู้ประกอบการ ส่งผลให้ราคาของลำไยสดลดลง และผู้ประกอบการได้เพิ่มมาตรการป้องกันด้วยการรับซื้อลำไยสดกับเกษตรกรโครงการ GAP ที่ผ่านการรับรอง และได้รับตัว Q ส่วนเกษตรกรที่ยังไม่ได้รับตัว Q หรือไม่เข้าร่วมโครงการ GAP จะต้องตรวจสอบสารพิษตกค้างโดยกรมวิชาการเกษตรก่อนนั้น กรมวิชาการเกษตรมีความพร้อมในการให้บริการออกมาควบคุมการใช้สารเคมีของเกษตรกรเพียงใด และมีแผนรองรับผลผลิตที่ออกในช่วงที่เกิดปัญหานี้หรือไม่

- การรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของลำไย ควรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้รวบรวมเพียงหน่วยงานเดียว เพราะเป็นหน่วยงานที่มีพื้นที่รับผิดชอบไม่ซ้ำซ้อนกัน หากให้หน่วยงานอื่นเป็นผู้รวบรวม อาจเกิดปัญหาได้ เช่น กรณีการรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกของสหกรณ์ พบว่าเกษตรกรแต่ละรายอาจเป็นสมาชิกของสหกรณ์มากกว่าหนึ่งแห่ง

- การวางแผนการผลิตลำไยในรอบปี จำเป็นต้องควบคุมปริมาณผลผลิตในฤดูกาลหรือไม่ และใครจะเป็นผู้ควบคุม

สรุปแนวทางการแก้ไขปัญหาลำไยปี 2548

อุตสาหกรรมลำไยปี 2548 → ลำไยสด → ตลาดกลาง จ.ลำพูน/ CP/ สนง.พาณิชย์จังหวัด
→ ลำไยแห้ง → สหกรณ์ซื้อสด-อบแห้ง → จำนำกับ ธ.ก.ส.

โดยมีระบบการตรวจสอบที่โปร่งใส สามารถตรวจสอบความยุติธรรมให้แก่สมาชิกได้